

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К :

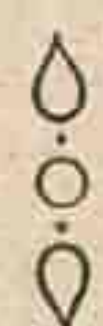
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Изази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.

Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Међународни женски савез и Српкиње.

Ми смо у првом броју нашег листа од о. г. донели кратку белешку у свом *Гласнику* о међународном женском савезу, под насловом: *Женско питање и Српкиње*. Међутим је у децембарској свесци »Домаћице« од прошле године, органу Женског Друштва и његових подружина у Србији, опширно изнела и показала развитак и постанак на страни и међу Српкињама о том савезу гђица Јелена Лазаревићева, филозоф и учитељица Више Женске Школе у Београду

Како је то једна знаменита културна тековина међународног живота, доносимо и ми, по дозволи гђице Јелене Лазаревићеве, историјски развијак тог питања, да и наш оностран женски свет сазна, на ком ступњу стоје данас женскиње у опште, чиме се баве, за чим теже, а на посе, да се види, у колико су и докле су Српкиње доспеле у свом културном развиту и како оне схваћају свој положај у међународном животу. Ево, шта каже:

»Родољубље и милосрђе покренуло је српско женскиње на оснивање патриотских удружења и филантропских установа још пре 30—40 година. Тако је и српска жена покрај куће и породице почела радити у друштву и за друштво.

Није ми циљ, а није ни могуће, у овако узаном оквиру, оцртати друштвени живот и економске прилике, у којима су се развијале наше женске установе и друштва. Сви они који су се истински интересовали и пратили рад наших женских друштава из ближе, врло добро познају услуге и пожртвовање нашега женскиња.

Ублажити бол, притећи невољнима у Србији и ван Србије, потпомоћи и извести на пут сирочад, хтеле су српске жене. Колико су оне у томе успеле, није за сада питање, јер оне то и данас теже, желе и раде.

Да би тому задатку што боље одговориле, оне су се, по примеру жена у образованих народа, прикупиле, и основале *Српски Народни Женски Савез*.

Шта за сваки друштвени посао вреди заједнички рад и слога, то је познато.

Али, српско женскиње није се на томе зауставило. Оно мисли да је време, да су прилике, да је могуће и корисно, те стога и објављује, да ће, кроз месец два дана, Српски Нар. Женски Савез бити у вези — на и спојен — с *Међународним Женским Савезом* — заједницом женском, која данас броји преко осам милиона чланова.

Шта је Међународни Женски Савез?

Госпођа Меј Врајт Севал из Индианополиса прикупила је сва женска амерканска удружења и установе, и основала 1886. год. *Народни Женски Американски Савез*. Затим се обратила женама свих јевропских народа, женама целога света, и прогласом који претходи статутима Међ. Жен. Савеза позвала их, да преко њихових народних женских савеза ступе у међународну заједницу.

Према томе, *Међународни Женски Савез* јесте *скупи, заједница, различитих народних женских савеза*.

Из прогласа могу се најбоље видети тежње и жеље Међународног жен. савеза.

„Сестре, удружимо се — преко наших народних женских савеза, — све ми, које смо убеђене, да ће срећа човечанства бити ујамчена заједницом мисли, осећања и гледишта, и да ће добро организована и упућена делатност жена бити најмоћније средство *за напредак породице, друштва и државе*. Објавимо, да смо се ухватиле у коло радница и да је сврха нашем заједничком раду, да унесемо у друштво, обичаје и законе златно начело, које вели: „*учини свом ближњем оно што си рад да и он теби учини*“.

Чудновато Јевропљанима — који су навикли да из тог новог света бележе смелије женске покрете — да толика разборитост и умереност карактеришу *један америкашки женски проглас..!*

Али, и ако је мудра умереност дала јачу вредност племенитим и лепим тежњама америкашких жена ипак је позив гђе Севал наишао на много различитих тешкоћа.

Једнима, и ако одушевљеним, — у Немачкој — остварење Међ. Савеза у први мах изгледало је *химерно*, просто стога, што је групирање стотинама разноврсних женских удружења, напредних по тежњама, конзервативних по идејама, екстремних по захтевима итд., у једну целину — Народни Савез — изгледало немогуће.

Другима у Француској — цело ово предузеће изгледало је не само *химерно* но и *сумњиво*.

Католички елеменат, који је нарочито у тим женским филантропским установама био надмоћнији, негодовао је, што је тај предлог, проглас и позив покренуо протестански амерички табор. Отуда се изроде сумње у побуде, циљ, па и у развитак и остварење целог тог светског женског покрета. Очекујући на оснивање Народног савеза, протестантска и сва некатоличка удружења и установе издејствују тако звано парцијално лично учешће и представништво у Међун. жен. савезу.

Тек од 1900. год. датира се Нар. жен. савез у Француској, коме ни до данас нису пришла католичка женска удружења и установе.

Трећима је позив гђе Севал изгледао *некористан*, те према томе и *непошребан*.

Живот, рад и тежње женскиња кретао се у локалним границама и интересима. Приступање Међун. савезу није доносило никакве непосредне користи. На шта то, заинтересовати се и пратити

тај светски женски рад и покрет, који изазива културни развитак и у оним правцима, које ми немамо, и који се може бити скоро неће у нас ни појавити? Крај наших интересовања нека је у границама личних интереса. А то тако мора трајати, или док васпитање и више образовање не створе нове, шире погледе и виша интересовања — благороднију душу, или док пеминовни економски фактори савременога живота не створе сродне борбе и живот, те изазову и слично интересовање.

Може се рећи, да су међу првима Швајцаркиње схватиле замисао и одазвале се позиву гђе Севал.

Солидарност рада, интереса и интересовања одликује Швајцаркиње — као и Швајцарце. Многобројна, а нарочито разноврсна женска друштва, у којима се толеришу, и сложено раде католичкиње, лутеранке, калвинке, атеисткиње итд., најбрже су се групписала, и један од првих пристанака за учешће и сарадњу у Међ. савезу био је тај „*мозаички швајцарски пристанак*“.

Врајт Севал и сама дође у Јевропу и обиђе Енглеску, Шведску, Норвешку, Данску, Немачку, Швајцарску, Италију, Француску, Холандију. Резултат и последица њена пута беше то, што се у свима овим државама основаше народни женски савези, а *њихова заједница и јесте женски Међународни савез*.

Досадашњи рад Међународног савеза забележен је у извештајима, и то:

1. Са конгреса из Вашингтона 1888. г.
2. » » » Чикага 1893. „
3. » » » Лондона 1899. „
4. » » » Берлина 1904. „

Од оснивања Међунар. жен. савеза — 1888. год. — па до данас, председништво Ж. Савеза делиле су две личности чувене и добро познате женском свету, госпође: **Врајт Севал**, оснивачица Међународног Савеза, и **Леди Абердин**, недавно вице-краљица Канаде а данас вице-краљица Ирланда.

Не мање су чувене личности, које су до сада припомогле Врајт Севал и Леди Абердин госпође: Баклеј, Лилиан Стефенс, Изабела Девис, Тереза Вилсон, Камил Видар, Ланге, Марија Штрит, др. Ширмахер, Сара Моно, Аврил од Сент Кроа, Абдиј д' Араст итд.

Међунар. женски савез има своје нарочите статуте и управу, коју састављају представнице различитих народних женских савеза. Сваке пете

године држе се међун. женски конгреси, а у том размаку времена нарочити, стручни, стални одбори свестрано проучавају питања и претресају предлоге различитих секција.

Секције су:

1. *Просветна* — васпитање и образовање женскиња;

2. *Филантропска* — о жен. друштвима и установама;

3. *Економска* — женско радничко питање.

4. *Правничка* — законске прилике у којима се жена налази, политичка права итд.

Опште идеје су најмоћнија међународна веза и привлачна снага. Њих сваки савез, као своје рођене, радо прима и истиче. Тајна сила, која одржава тако различите нар. женске савезе јесте: *узајамно поштовање убеђења* — нека врста моралног алтруизма.

Као год што је свако удружење, свака установа, прилазећи Народном жен. савезу, сачувала своју аутономију, независност, тако исто и сваки Народни жен. савез, ступајући у Међународни савез, задржава покрај свог националног типа још и потпуну независност праваца рада и слободу метода.

Та неограничена слобода рада и интересовања народних жен. савеза одлакшала је остварење преузећа, кога се подухватила гђа Севал. Није ли пријатно замислити заједницу од преко осам милиона сарадница, другарица, сестара? Свака у свом правцу ради и тежи одређеној мети, а све заједно истом циљу: *општем добру жене, породице и друштва*.

Па и српско женскиње, прилазећи — преко свог Нар. Жен. Савеза к тој светској културној женској заједници, радиће у свом досадашњем правцу, али ће тежити да *измени интересовања*. Оно нема потребе, нема зашта да се бори. Извојевати српској жени, српској матери, удруженим српским радницама, достојно место на пољу тог светског женског културног рада — ето жеље и циља Српског Народног Женског Савеза.

Јесу ли умесне жеље и циљ српског женскиња?

Груписање друштва у Нар. Ж. Савез умесно је и корисно, циљ прилажења међународној заједници племенита, а жеља оправдана, да се једном и Српкиње одазову љубазним и сестринским позивима Међународнога савеза.

Стручни, стални одбор филантропске секције,

који се ове године маја месеца састао у Паризу, под председништвом Леди Абердин, на версаљској конференцији, којој је била присутна једна од наших Српкиња, преговарао је о оснивању Српског Народ. Женског Савеза. Стручни, стални одбор економске секције, који се јула и августа месеца ове године састао у Хагу, одредио је др. Ширмахер, да дође у Пешту (због неких обавештења која су тражиле Мађарице при оснивању свог Нар. Жен. Савеза, и да у границама могућности и њих заинтересује за Међ. Савез.

Октобра месеца др. Ширмахер јави београдским госпођама, преко својих познаница из Швајцарске и Француске, *да је одређена да обиђе наша друштва и да с њима преговара*.

По договору представница беогр. женских друштва, др. Ширмахер била је гост београдских женских друштва зв време свог боравка у Београду.

Чим се упознала с нашим приликама, с правцима рада и тежњама, схватила је, да прилике, у којима се срп. женскиње налази, не изазивају, као на западу, економску, културну борбу на смрт и живот, у коју су неминовно толики милиони жена одлучно ступили. Жена остаје жена и мати, њено је царство породица и кућа. Оно неколико изузетака, жене вишег образовања, истина читају и прате женски покрет и општи културни напредак, али се не одричу обичаја и традиције. Па и ако се и међу њима деси по која појава савременог, екстремног женског типа, и ту се донкихотски претресају теорије само до — удаје.

Српкиње су као и већина Швеђанка — удајом обдицирају.

Да је др. Ширмахер којом срећом дошла два месеца доцније, нашла би у Београду најновије „Удружење Срп. Женских Чиновника“, појаву у пуном смислу — феминистичку.

Душа и покретач удружења је др. Хаљецка.

Чудновато, да су Српкиње, које су др. Ширмахер критиковале што је изврсна Немица — шовинисткиња, допустиле, да их предводи, да их упућује у борбу, да им друштвена правила ствара једна жена, која је силом околности или случајно у Србији.

Ако је, дакле, умесна замерка београдским женским друштвима, што су указала гостопримство др. Ширмахер — Немици, онда ће бити умеснија замерка српским женским чиновницама, што покрај др. Љочић траже вођу у др. Хаљецкој!

Не обазирјући се на појаве, ни на личности, сва наша филантропска и патриотска удружења и установе, наш Нар. Женски Савез позван је да ступи у Међ. Савез, не да војује, но да се чује да постоји. Да утврди, што би правници казали: „Droit d'existence — право постојања“.

Сви су ти позиви свежи, па и одушевљавају, све нам према томе изгледа умесно, жеље, циљ, цео покрет.

Али, што ће нас не само одушевити но и охрабрити, то је готово један историјски факат дотичнога питања, који ево износим.

Свако време има своју моду, своје забаве, своја интересовања, *свој дух времена*, — што обично кажемо. Једна између лепих и корисних забава, око 1890. год., којом се могло сазнати шта је у духу времена код осталих народа, а што може бити није у нас, то је *међународна преписка*. Пријатно је то и било преписивати се с неким, кога не познајете, па га по преписци себи представљате са овим или оним душевним особинама, махнама, назорима и т. д. — У то доба једна од наших наставница В. Ж. Школе, г-ца Косара Цветковићева, и сама се заинтересује за ту међународну преписку — тај поучни спорт. — Да додам да је покрај свога наставничког позива г-ца Цветковићева пружала и здраву, лепу, ако смем рећи једру *лектуру* нашој средње школској младежи. Својим изврним преводима, којим паметним, оригиналним чланком и искреним песмицама изненадила је и позабавила ширу читалачку публику. Овим пак, — „међународним спортом — преписком“ — била је прва: која је пре 11 год. размишљала и о тој међународној женској културној заједници.

Ево како. Име г-це Цветковићеве пало је у руке гђи Ларан из Лондона, која је тада била секретар Међ. Ж. Савеза, и још

*3. маја 1895. год. пише јој из Лондона.
Драга госпођице,*

Ваше име познато ми је као име личности која ће се интересовати за светски велики рад жена, коме је дата тако велика важност приликом конгреса у Чикагу (1893. године).

У пројекту је, да се у свакој земљи и у целом свету, гдегод су се жене за све радове почеле организовати, образује женски народни савез, који ће што је могуће више бити представник разних женских друштава и установа.

Ови нар. савези образоваће Међунар. Савез, а ја, као секретар преписке овог последњег органа, слободна сам да вам пишем и да од Вас потражим назоре и суделовање.

Шаљем Вам две броширице, које ће Вам дати потребних обавештења. Бићу Вам веома обавезна, ако би сте могли преговарати с госпођама које би се могле интересовати за ову ствар, како би се по могућству и у вашој земљи основао Народни Савез.

Ви ћете одмах појмити, да је ради суделовања потребно часништво, које ће стајати у вези с Међ. Савезом. Сваки Народ. Савез проба да осећа као и ми, да је успех ма у којој земљи и средини и ма на којој даљини земље, добит за све, а извесно је, да у колико се у свету више унапређује и васпоставља женска солидарност у њихови интереси у толико ће се брже поћи и напред, по свима разним правцима у којима смо ми лично заинтересоване.

Ваша **Е. Ларан**.

Моменат, у коме је г-ца Цветковићева добила позив гђе Ларан, њој самој није изгледао повољан за слично предузеће. Ако се није одазвала узрок су прилике, несрећености појмова у тадашњих њених сарадница, а затим све могуће тешкоће које свако ново подuzeће у почетку прате. Мислила је, да ће најбоље бити, да се позив гђе Ларан објави преко кога женског листа, не би ли се бар ко други тога посла латио. Зато је и послала ово писмо г. Аркадију Варађанину, тадашњем и данашњем уреднику Ж. Света.

Јула 1896. год.

Врло поштовани господине,

Због тешког задатка и посла које налаже писмо гђе Ларан из Лондона (примљено пре године и више дана) и нити је мени било могуће да се њему одзовем, нити моје околности чине могућност, да се ја предложеног посла подухватим, и да га чак остварим. Писмо не држим за своје лично, *већ да посредно припада сриском женскињу*, те да га треба објавити. Биће јамачно, где где бар, примчивих, разборитих и предузимљивих Срикиња, које имају осим своје женствене снаге и свију других услова за јаван и тежак рад, те да чине што год могу у корист срп. племена и даље човечанства, у корист такође женског имена.

Било личним прегнућем, било могућношћу да се добије везе и помоћи од какве значајније женске појаве у нашем свету, као што је н. пр.

гђа Е. Мијатовићка, биће можда Српкиње, која ће оваком женском раду и у нас дати почетка — ако нађе да му има места и времена. Данас сутра биће можда потребе и прилике, да имамо такав женски представнички круг или удружење, које ће бити представник, саветник и пошта између наших и светских других лепих устапова и радова. *За сада* — 1895. и 1896. године — не видим да су прилике, да је могућности, да је време таквом учешћу. Па опет волела бих да се, разуме се после данашњег од судног времена, васкрсла утемељена врсноћа српске жене чује по свету. Зашто не и помоћу ове међународне женске поште — и да се може казати, тај окут земље и тај народ срећан је и пун будућности, кад има такве жене, такве матере, јавне и удружене раднице.

У осталом, што је највидније и најизвесније по овоме послу то је, што се инак полаже на Српкиње као на довољно јаке другарице на заје-

15. децембра 1906. год.

дничком културном раду; ма да се чине »тако далеко«, у неком »удаљеном крају света«.

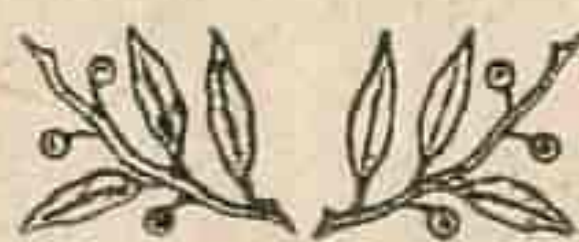
Можда ћете и ви наћи да је умесно одштампати писмо гђе Ларан где год у белешкама Вашег заиста цењеног листа. Оно би могло вредити и за почетак поменуто заједнице рада.

Ако писмо гђе Ларан није угледало света 1896. год., то је стога што је и г. Варађанин — као и г-ца Цветковићева — сумњао у временитост и могућност остварења.

Али, ма да се од 1895.—1896. г. па до данас 1906. г. прилике нису тако измениле, да се овај позив и апел, може бити, једнодушно прими, идеја Народ. Жен. Савеза, и Међ. Савеза, прокрчила је себи пута и стекла приврженика.

Уз васкрсли — из једанаестогодишње тишине — апел гђе Ларан, упућен српском женскињу, бележимо и искрене жеље и тежње Срп. Нар. Жен. Савеза, за први покушај његова остварења.

Јелена Лазаревићева.

МАЈСКА НОЋ.

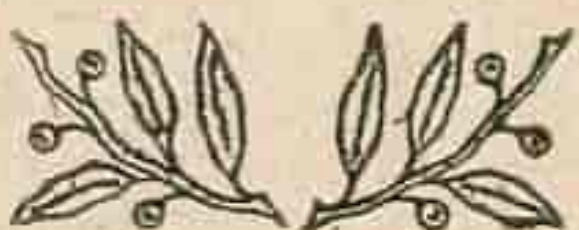
Мјесец сјаје, ноћ је јасна	Сјајних звјезда небом	Снажном руком чунић
Као дан	[трепће	[равна
У башчици мио мири	Милијун,	Момак млад
Јоргован.	Које води тио, тио	И ено га до обале
Ко би сада пожељети	Мјесец пун;	Стиже сад.
Мог'о сан.	А на рјечи лелуја се	Са обале неко шапну:
	Лаки чун.	«Гдје с' до сад?»

»Да долазим свако вече
Добро знаш,
А сад ходи слатки цјелов
Да ми даш.
Та има ли љепши живот
Него л' наш?»

Бихаћ.

Мјесец блједи на њих сипље
Сребрен сјај.
А њих двоје створили су
Себи рај.
Предиван је и прекрасан
Мјесец мај!

Атлета.

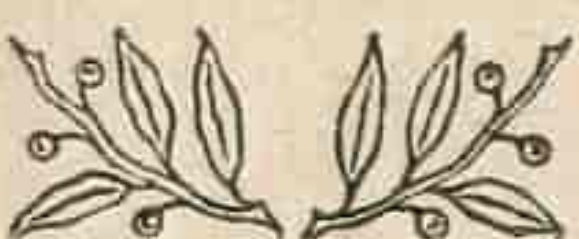
КАД САМ ЈОШТЕ МАЛИ БИО

Кад сам јоште мали био,
Мислио сам Боже таде —
Да од меда и шећера —
Веће сласти не имаде

Горњи Милановац.

Ал' када сам младић пост'о,
Дошао сам до искуства —
Да још нешто има слађе,
Да су слађа женска уста.

Влада М. Луњевица.

Српске женске рукотворине у Лондону.

На балканској изложби у одељењу Србије у палати Queens-Palace, изложени су у V. групи, поред пиротских ћилимова о којима ниже говорим, и остали производи српске женске домаће текстилне индустрије. Они су сви смештени у нарочити павиљон, који заузима простор 60 квадратних метара, богато декорисан српским тробојкама и ћилимовима. Српске женске рукотворине смештене су у пет великих ормана и у многим витринама на тезгама око целог павиљона кога је средио и инвентарисао г. Тихомир Панић, студент у Лондону. У павиљону су изложени многобројни ћилимови, женско одело, платно, пешкири, везови златом и свилом, чарапе, најразличније српске тканине, кецеље, торбице, завесе, рукавице, свилене блузе, хаљине, сунцобрани, женски јелеци, везене папуче, везени чивилуци за убрусе, разне кошуље, три лутке обучене у српску народну ношњу, албуми српских везова, српски грб на свили, чутура у везу, сукно и друге израђевине домаће текстилне индустрије.

Досад је продано доста ствари, у публици је велико интересовање за српске женске рукотворине. Али веће куповине настају обично тек после 3—4 недеље, кад настаје права изложбена сезона. Ове израђевине изазивају велико допадање у посетилаца.

Главни излагачи су у овом павиљону женско друштво са два пододбора из унутрашњости, *Младен Ђокић* и *Срдан Стојановић*, и велик број (око 150) приватних излагача из Србије са многобројним предметима.

Нарочито су многобројним и добрим стварима заступљени излагачи: из Соко Бање: Будинка Јовановић, Цаја Костић, Вукосава Ђурашковић, Наталија Поповић, П. Спасовић, Ал. Милијћ, Љуб. Марјановић, Савка Милић, Јул. Кундаковић; из Јабуковца: Никола Казимировић; из Клупца: Милева Милути-

новић; из Крагујевца: Зорка Миленковић, М. Мајзнер, Милисав Гвозденовић, Ћирјаковић и Јовановић, Љубица Швабић, Љубица Недић, Приштивчева; из Београда: Дафина Миљковић, Јован Димитријевић, Ст. Живковић, Јулка Васиљевић и др.; — из Врање: Милица Микић; из Ваљева: Алекса Ћирић и Тоша Алкалај; из Ниша: Сотир Стефановић, Стеван Кара-Николић; из Књажевца: Јелена Урошевић; из Крула: Јела Панеташевић; из Вукошића: Томанија Кузмановић и Јелица Матић, Мила Јовановић; из Добраче: Христина Јовановић; из Корићана: Ружа Недељковић и многи други из свих крајева Србије.

Српске женске рукотворине достојно су заступљене на балканској изложби у Лондону, како у павиљону Србије, тако и у павиљону Црне Горе.

* * *

Пиротски ћилимови у петој групи десног одељења изложбе Србије у »Queens Palace«-у налази се одељење пиротских ћилимова, чувених на далеко. Излагач је ћилимарска задруга у Пироту, основана 1902. год. са државном субвенцијом од 50,000 дин. из прихода српске класне лутрије и капиталом од чланских удела које уплаћују чланови недељно са 25 пара дин. Циљ је ове кооперативне установе, да шири и усавршава израду пиротских ћилимова. У одељењу, које заузима простор од 45 квадратних метара, изложено је на лондонској изложби 349 ком. пиротских ћилимова у вредности до 30,000 динара. Изложено је ћилимова »шестака«, »батас«, »мерке« (највећи), »сметењака«, завеса, „јанова« за миндерлуке, сицадета, јастука и јастучића. У Лондону заступа задругу књиговођа њен Љубомир Ј. Станковић, који је шеф тог одељења, које је врло лепо уређено и декорисано ћилимовимаса српским грбовима. Више одељења стоји велика фирма: »The Pirot Carpet Manufacturing Company-

Pirot, Servia.“ За великим разбојем (4 мет. дужине, 3·40 мет. ширине) раде пред посетиоцима изложбе гђа Краса Тала Ђорђевића, чланица управног одбора задруге и гђце Даница Здравковићева и Драга Марићева из Пирота и у енглеском каталогу изложбе има слика како се раде пирот. ћилимови. Света је увек пунопредовим одељењем,

нарочито женскиња, које са дивљењем посматрају рад. Првог дана изложбе продано је ћилимова за 1000 дин., Српски су ћилимови већ стекли гласа у Лондону и продаја на велико почеће тек у главној сезони изложбе у Јуну.

Лондон, 1. маја 1907.

Иван Иванић.

Из „светлих дана.“

Данас сам је довѐ
Из далеког краја,
Звезду среће моје,
Сунце мога раја.

Ове собе мале,
Досад пуне таме,
Заблисташе дивно
Од светлости саме.

Слегао се сав комшилук,
Сав:
Ђувегија вратио се
Здрав,
И донео дивног цвећа
Сад,
И у врт га засадио
Млад.
Тек што цветак замириса
Тај,

Питаш, да л' те волим,
Да л' те љубим јако,
А, не знаш, да срце
Стишавам једнако.

Један часак само
Крај њега кад ниси,
А оно већ јеца:
Гди си, гди си, гди си...?

Бура бесни, муња небо пара,
За облаком облак се раствара,
Киша лије, — свака душа жива
У топло се гњездо журно скрива.

Мостар 1907.

I.

Анђеоски гласи
Сад по њима брује;
Црква вере моје
И љубави ту је.

У њу свако вече
Душа једна слеће,
Душа мајке моје, —
Чувар наше среће.

II.

Пробуди се шумица и
Гај,
И славуја заори се
Пој,
И домами сав комшилук
Мој;
Па се слегѐ сав комшилук
Сад,
Да поздрави диван цветак
Млад.

III.

Та крај тебе само
Оно сретно гуди,
Кѐ нејако чедо
На мајчини груди.

А без тебе стрепи,
Малаксава, пада,
Кѐ сироче бедно
Без помоћи, наџа.

IV.

И моје је лане дотрчало,
На душеке пало, задрхтало,
Драгог звало па га миловало,
И на срцу његовом заспало.

Ђ. Л. Маринко.

Њ О Ј.

Горак живот у самоћи
Сад проводим ја;
Јер ми моја мила звезда
Ах! далеко сја.

К њојзи води трновита
Једна стазица
Иза стазе миром мири
Дивна ружица.

Маја 1907. год.

Ах! да ми је пребродити
Трновиту стазицу,
Узабр'о бих један цветак,
Мирисаву ружицу.

То би био само мален
Мален дарак мој;
Много већи њој бих дао
Цео живот свој.

Вук.

Краљица Јелена као уметница.

Необична вест распротрла се у новије доба кроз талијанску штампу: да се краљица Јелена спрема да на Млетачкој међународној изложби изложи неколико својих слика, и та вест одјекнула је целим светом. После тога одмах је дошао и деманти, јер ко иоле познаје краљицу Јелену, њене особине, и њену улогу у дворском и јавном животу, тај зна да се она не би могла решити на такав корак.

Међутим, за многе је била нова ствар, да се ћерка кнеза Николе бави уметношћу. Знало се само за њене песме, да један руски часопис, с времена на време, публикује њене стихове, али да она и слика, то никоме није било познато.

Још као принцеза на Цетињу она се бавила сликарством, а у тој грани уметности није баш дилетанткиња. Они који знају за њене тадашње слике, уверавају, да то нису први несигурни покушаји једне младе даме, која би хтела у забаченој престоници свога оца, да што угодније и хармоничније проведе своје време, него да талијанска краљица заиста има сликарскога дара.

Ко је икада био на Цетињу, сетиће се Орлова Крша са његовим маусолејем на стубовима, који се издиже изнад ове мале престонице. Овај маусолеј је дело принцезе Јелене, и он представља њен укус, те даје добру сведошћу њену смислу за уметност. Као дете и унука песника, она је још у Црној Гори у себи имала уметничког

осећања ма да је Цетиње више парнас за родољубиве песнике, него за сликаре.

Уметнички живот свакако ће се развити и у Црној Гори, кад се буду учврстили политичко-економски односи, и кад се железницом буде и естетички уселила култура равнице у та брда.

Године проведене у Петрограду и на западу нису остале без уметничког утицаја на принцезу Јелену, и у њој се пробудио њен уметнички дух. Још у њену завичају постали су многи цртежи и пејсажи, а ни као краљица није ту врсту сликарства занемарила, него је чак прешла и на пастел. У томе јој је био учитељ технике Напуљски сликар, Казаверо.

Краљица се Јелена најрадије бави пејсажима, али и њени портрети, на пример, импресионистички израђене слике њене деце, имају истинску уметничку вредност. Али наравно, једна мајка која је уз то и краљица, нема довољно времена да служи и музи.

Своје слике краљица Јелена поклања својим најближим рођацима, или њима украшава поједине приватне собе у двору, али је одвећ скромна да би их показивала другима. Са своје скромности она чак не посећује ни римске јавне галерије слика. Међутим је у Паризу, кад се онде последњи пут бавила, обишла сва могућа места у којима је било слика од вредности. Њеној иницијативи има се заблаго-

дарити што је недавно на краљевском ђена најбоља мраморна копија Миро-
имању Кастел Парчиано откопана нове статуе »Човек који баца дискос.«
једна римска вила и том приликом на- „Ц. Гл.“

У МИРИСНО ЦВЕЋЕ.

У мирисно цвеће
Лела спушта главу
На зелену траву,
Славуј је облеће,
Успављује милу
У том шаренилу.

Гуња 3/9. 1907.

Спава тихим саном,
Ал је нешто буди,
Тишти је у груди,
У животу раном
Плану љубав вајна
Безнадна очајна

Она љуби страсно,
Груд да јој се цепа,
Сиротица лепа,
И шапуће гласно:
Мирисаво цвеће
Он ме неће, неће.

Лазар Пешић Јованов.

ДОПИСИ.

Сарајево.

Са I. главне скупштине Српског Учитељског Удружења у Босни и Херцеговини одржане 25., 26., 27., 28. и 29. априла 1907. године.

Многоштовани госп. уредниче!

Сматрам за дужност, да Вас и п. н. читаоце и читатељке, »Женског Света« извјестим, ма и у кратким потезима о раду прве главне скупштине Српског Учитељског Удружења у Босни и Херцеговини. С тим више хитам, да Вас извјестим, јер сам увјерен, да са љубављу и интересовањем пратите рад и напредак Српства из свију српских крајева.

Пошто је земаљска влада Босне и Херцеговине, послје дугог чекања правила нашег удружења одобрила, одржана је скупштина у горе наведене дане.

Дневни је ред скупштине био врло огроман, али је свршен у потпуном реду. Послије призива св. Духа у саборној сарајевској цркви, скупштина се је састала у свечаној дворани српске школе. Председник привременог одбора г. Стево Калуђерчић, управитељ српских сарајевских школа отворио је језгровитим говором скупштину реферишући уједно о раду привременог одбора. Говор г. Калуђерчића, скупштина је са пажњом саслушала, те уједно изразила своје признање њему као председнику и признање привременом одбору.

На предлог г. Калуђерчића, а на основу правила приступило се је раду. Прва тачка био је избор скупштинског председника, перовоћа и потребних одбора. Акламацијом за председника скупштине би изабран наш главни школски надзорник госп. Војислав Борић; а за перовоће: г. Ђица Милева

Суботићева из Бијељине, г. г. Милан П. Шушљић из Требиња, Перо Милошевић из Б. Градишке и Љубомир Рајаковић из Сокоца.

Изабрана су и 2 ревизиона одбора и то за »Школску Уредбу« и »Дисциплинарна Правила« за српске учитеље. Госп. Војислав Борић, у китњастом говору захвалио је скупштини на поверењу, напомињући, да само сложним радом, доћи ћемо до оног циља, који нам је свима пред очима светао; и да удружени извојеваћемо оно, што нам као учитељима српског народа — који смо до сад били забачени од сваког, — по праву припада. Препоручује нам сложан рад, а он и као главни надзорник, увијек ће праведне ствари српског учитељства заступати на мјеродавним мјестима; јер, као што сам рече: „Ја сам био прво и увијек ћу остати српски учитељ«. Говор госп. Борића скупштина је са одобравањем примила.

Г. председник јавља, да је од Учитељског Удружења у Краљевини Србији, дошао акт на привремени одбор, у коме Учитељско Удружење Краљевине Србије поздравља рад прве главне скупштине Српског Учитељског Удружења у Босни и Херцеговини, те на исту шаље као своје изасланике: г. г. Михаила Станојевића, уредника „Учитеља«, Ђорђа Којића и Михаила Милошевића учитеље из Београда, а тако исто и учитељи из Београда шаљу своје заступнике и то г. г. Димитрија Соколовића и Ристу Јањушевића, учитеље из Београда.

Живили! Добро нам дошли! би громки одзив нас сакупљених у скупштини. Свакоме на лицу чисто видиш, е лебди нека особита радост! Да, да, то су сретни часови, видети своје слободне,

обијезбеђене другове, видити слободну браћу из слободне Србије.

Скупштина је изабрала одмах из своје средине депутацију, која је отишла у стап гдје су наши драги гости одсјели и допратила их у скупштину, која их је стојећи дочекала. Г. председник скупштине поздрави миле госте, а френетично Живили! Добро нам дошли! разлијегаше се по дворани. А срце!? Е, то срце, мислиш, е ће од радости из груди искочити! Пошто су мили гости посједали на почасна мјеста, неки од њих поздравили су наш рад и нашу скупштину и пожељели нам успјеха, велећи, да нам доносе поздравље од све наше браће и сестара, учитеља и учитељица из слободне Србије. Хвала, живили! би наш одзив. Тада су у присуству наших милих гостију читане брзојавне честитке, којих је било сила, а нарочито из Србије. Читање истих скупштина је поздрављала са живили! Пошто су наши драги гости неко вријеме пратили рад скупштине — и предавање о цртању из слободне природе које је држао г. Милан Бањанин, учитељ из Брчког, са очигледним примјерима, које су његови, ученици радили, — отишли су да разгледају шехер Сарајево, праћено са узвицима живили, а скупштина је наставила свој рад.

То је било 25. Сутра дан, 26. настављен је рад и било је претресање и усвајање »Школске Уредбе«, коју је по налогу нашег В. У. и П. Савјета, саставио привремени одбор нашег удружења. Ревизиони одбор читао је своје примједбе на поједине параграфе, и тако се је параграф, један за другим усвајао или у цијелости како га је привр. одбор израдио, или, са неким измјенама и допунама ревизионог одбора и цијеле скупштине.

„Наставни План“ кога је израдио наш главни школски надзорник г. Борић, није се могао узети у претресање, због краткоће времена и осталог нагомиланог рада. По предлогу неких скупштинара, а и главног надзорника, умолиће се од стране скупштине В. У. и П. Савјет, да исти наставни план повјери изабраној анкети на коначно претресање; а та би се анкета састала сад о вел. школском одмору у Сарајеву, о трошку В. У. и П. Савјета. У анкету — која ће важити за годину дана — скупштина је изабрала г. г. *Штеву Калуђерчића*, *Павла Чонића*, из Мостара; *Милана Бањанина*, из Брчког; *Јована Богданкића*, из Б. Новог; гђице: *Зорку Бурчићеву*, из Сарајева и *Анку Дракулићеву* из Бањалуке. У анкету спада још и г. *главни школски надзорник Борић*. Тај Наставни план, служиће као привремен годину

дана, и тек о идућој учитељ. скупштини 1908., коначно ће се потврдити сталним, пошто се проба у пракси. То је рад 26. У вече истог дана, у част браће — другова из Србије, приређен је банкет у истој дворани. За вријеме банкета било је много одушевљених здравица, како од стране наших милих гостију, тако и од нас. Еј, ко би их све могао попамтити и забиљежити! После банкета настала је игранка српских народ. игара, кад смо се разишли на починак.

На банкету су били изасланици сарајевске српске општине г. г. *Васо Н. Савић* и *Алекса Стјепановић*. Од стране В. У. и П. Савјета, члан истог, г. *Др. Коста Крسمановић*, професор. Потпредседник В. У. и П. Савјета г. *Глиша Јефтановић*, није могао судјеловати због фамилијарне жалости. Г. *Митрополит* и члав В. У. и П. Савјета г. *Ристо Хаџи Дамјановић*, били су позвани, али због слабости су се извинили. Сутра дан, 27. настављен је рад и прије и послје подне. Тог истог дана спремили смо се да сви корпоративно испратимо на станицу наше миле госте, који су тог дана пред вече отпутовали у Београд. Прије одласка воза, опет настадоше одушевљени говори и с једне и друге стране. Пјесма »Боже братимства«, разлијегаше се по сарајевској станици, а ехо њен, губљаше се далеко далеко, Можда до валовите Дрине, Јадрана, Тисе, Тимока, до Косова, Прилипа, и даље, даље гдје год Србин живи. Воз крену. Збогом браћо! . . До виђења! . . Живили! разлијегаше се. После насга махање марама, шешира и севдалинке. „Је л' вам жао што се растајемо,“ и воз ишчезну са нашим милим гостима.

— 28. настављен је рад и приступило се је стварању буџета. Пошто је исти усвојен био је избор Главног и Надзорног Одбора. Акламацијом су у Главни Одбор изабрани: г. г. *Штево Калуђерчић*, из Сарајева; *Никола Ножинић*, из Сарајева; *Милан Попара*, из Сарајева; гђице *Зорка Бурчићева* и *Лала Јакшићева* из Сарајева; *Милош П. Крагуљевић* из Д. Вакуф; *Ристо Мисита*, из Приједора; *Бошко Илачевић*, из Б. Крупе; *Штеван Николић*, из Бијељине; *Вељко Чубриловић*, из Д. Тузле; *Никола Аличић*, из Мостара; и *Ристо Шушљић*, из Слимнице, (котар Требиње.) У Надзорни Одбор изабрани су: *Павле Чонић*, из Мостара; *Милош Костић*, из Бањалуке; и *Мара Јакшићева*, из Сарајева. Главни Одбор одмах се је конституисао, те је за председника изабран г. *Штево Калуђерчић*, за потпредседника г. *Ристо Мисита*, за тајника

г. Милош Попара, за благајника гђица Зорка Ђурчићева, за књижничара гђца Лала Јакшићева, а за уредника листа „Српска Школа“ г. Никола Ножинић. Остала су господа чланови одбора. Свима им желимо сретан и успјешан рад! Истог дана пошто је изабран Главни Надзорни Одбор, приступило се је претресању „Дисциплинарних Правила“ за српске учитеље, које је такође по налогу В. У. и П. Савјета, израдио привр. одбор. Истим начином, како је усвојена „Школска Уредба“, тако су примљена и „Дисциплинарна Правила“ са незнатим измјенама. Сутра дан, у недељу 20. настављен је рад. На дневном реду био је говор о правцу и начину уређивању листа »Српска Школа« органу удружења. Послије тога вијећало се је о мировинској уредби српских учитеља ица. Иста уредба, по нас, од стране ревизионог автономног одбора, рђаво је распоређена; управо је октроисана од оног, како смо је ми В. У. и П. Савјету поднијели. Послије дуже дебате, усвојено је да Главни Одбор има израдити поново мировинску уредбу, према оној, како је на првој скупштини 1905. створена. Кад се уреди, поднијеће се В. У. и П. Савјету са молбом од стране скупштине да је усвоји и потврди. Једна од највећих погрјешака те октроисане

уредбе јесте та, што се захтјева да учитељи-це, имају платити 20% од своје плате за све године службовања, и да се мировина рачуна истом након 10 година од онога дана, пошто уредба ступи у живот. Кад би то тако остало, шта би било од нас старијих учитеља?!... Но, увјерени смо у В. У. и П. Савјет, да ће се та октроисана мировинска уредба поправити, те да ће бити како правда захтијева.

Увјерени смо, велим, у В. У. и П. Савјет, јер знамо, да у њему има људи, којима добро народа и народне просвјете лежи на срцу, и који су искрени пријатељи српске школе и српског учитељства. Ми, апелујемо на њих!

Ријешено је даље, да се идућа скупштина 1908., год. има одржати у Мостару; даље да се позову у упис у чланство удружења они учитељи-це, који случајно нису били на скупштини. Још је било неколико важних ствари, које су у реду свршене. Пошто је рад свршен, разишли смо се са увјерењем, да и српском учитељству ових крајева, свиђу бољи и свјетлији дани; а и хоће, јер смо удружени, а удружење је она снага пред којом све препоне падају. Сретно!

„Драган“
српски учитељ.

Збогом!...

— МОЈОЈ ЗОРИ. —

Кад тренуци бола, раздираху груди,
Кад удари беху страховита маха, —
Поднео сам лако. Презреше ме људи,
Оставише тело без крви и даха —
У тисућ парчади...
Поднео сам лако,
Беху мали јади!...

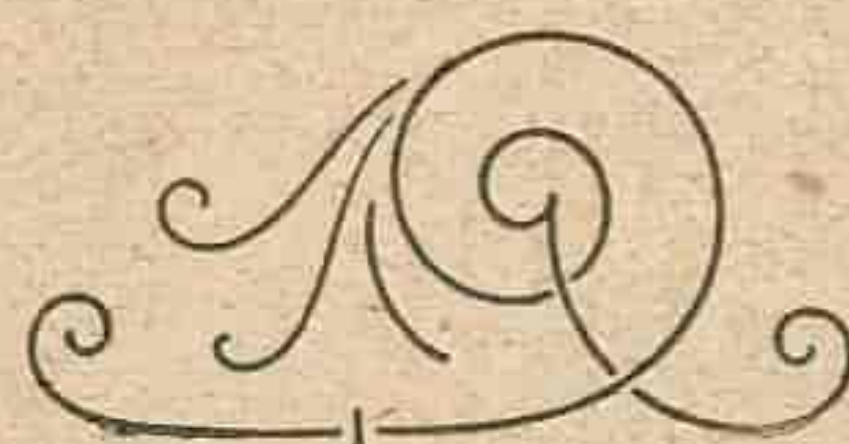
Кад те прво познах, волѓ сам те страсно,
— Нем сам тада био, не умедох рећи,
А ти? Беше горда, презирућ ме гласно,
Бол спопаше груди, све већи и већи,
Тад смо били млади....
Не поднесох лако,
Беху већи јади!...

Срце срце тражи, душа души тежи,
Ја те љубим лудо, и ти мене тако,
Пољупци су и сад увек тако свежи,
Што? Нек знаде свако...

Ми смо ипак млади...
— С растанком умирем,
Највећи су јади!...

Алексинач 10—V. — 1907.

М. М. Гавриловић.

Мојим гробовима!

Давно трунеш мила мајко!
У тој тами хладна гроба,
А мене си оставила —
Да ме гони пуста злоба.

Једва што сам проходила —
Знала рећи теби: »Мати!«
Отрже те смрт од мене —
Мени рече: »Ти се пати.«

Остадох сироче бедно —
Никог' да ме топло згрије —
Отац добри тешио ме,
Али боле скин'о није! —

Па растише са мном боли —
Загрљени ми иђасмо,
Те стадосмо, где почима —
»Младаначко« доба красно!

Доба — када младост цвате,
Доба — кад се мис'о згрева,
Доба — када — и у тузи —
Срце може да пропева.....

Доба — кад у срцу шири
Љубав, своја моћна крила —
Доба то је — али тужна —
»Младаначка« моја била! —

У срцу ми љубав гори —
Вера своју стражу чува,
Али мојом тужном срећом —
Смртни ветар снажно дува...

Умрије ми отац добри,
Задњи зрачак моје среће —
Затим нека хладна рука
»Миртин« венац на ме меће.....

П' онда после опет — хладно,
Грозно... мрачно — све у тами,
Нигде ништа искренога —
Цело жиће у сузама!

Ох гробље моје — гробље мило!
Где почиваш срећо моја,
Добри оче, хранитељко,
Закопана надо моја!!

Гробље мило... гробље свето!
Тиха кућо вечног мира,
Благо теби, тебе барем —
Пуста злоба не додира!!

Драг. Лончар—Трбојевић.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Стари Бечеј. „Просветна Задруга Српкиња“ у Старом Бечеју одржала је, као што јој „Устав“ прописује, редовну своју главну скупштину дана 6. (19.) маја 1907. године у просторијама бачко потиске штедионице. Беше се искупило 19 чланица самѝ, но ипак довољан број, да се могла седница под председништвом гђе Емилије Јоцић одржати.

На првом месту беше извештај о раду зајдружном у минулој години 1906.

Те године беше у почетку 44 чланице, тај број спаде сеобом три чланице из места на 41, но при крају се уписаше четир нове чланице, тако да сада бројимо свега 45 чланица, и то поименце: 1. Ленчика Белеслијина-Милованова,

2. Милица Богдановића, 3. Еуфимија Влаховића, потпредседница, 4. Олга пл. Војновића, одборкиња. 5. Марија удова Гаванска, 6. Катица удова Гаванска, 7. Мила Гаванска, 8. Славка Гаванска, 9. Емилија Галића, 10. Рахила Дамјановића, 11. Милева Дорословачка, 12. Александра Дражића, 13. Марија удова Жекић, 14. Јулка Живковића, 15. Јулка Ивановића, одборкиња, 16. Јулијана удова Јовановић, 17. Драгица удова Јовића, 18. Мара Јојкић, 19. Емилија удова Јоцић, председница, 20. Љубица удова Јоцић, 21. Христина Кекић, 22. Јулка Константин, 23. Марија удова Костић, 24. Зорка удова Лазаревић, 25. Лепосава Мартиновић, одборкиња, 26. Милева удова Миковић одборкиња, 27. Мара Милованова, 28.

Милана Милованова, 29. Милева удова Михајловић, 30. Даринка Мравић, одборкиња, 31. Султана Петљански, 32. Лепосава Пирошки, 33. Анка Поповића одборкиња, 34. Зорка Поповић 35. Софија Поповић Берењи, 36. Софија Поповић рођ. Славнић, 37. Ленка Попадић, 38. Зорка Спајић, 39. Јелисавета Соколовић, 40. Меланија уд. Сомборска, одборкиња, 41. Милева Степанова, одборкиња, 42. Катица Суботичка, 43. Ленка уд. Тајсић, 44. Ана удова Тапавица, 45. Христина удова Хаднајева, благајкиња.

Одржано је које скупштинских које одборских свега 8 седница у којима је решено око 70 предмета.

Ове године имали смо 3 питомице: 1. *Катицу Вујићеву* из Сенте, која је добијала ове године у име припомоћи 6 месеци по 30 К свега 180 К. Ове је године свршила сомборску учитељску школу и добила је место за учитељицу, па нам је послала врло лепу захвалницу, што смо ју пуне четири године испомагали годишњом припомоћи од 300 К.

2. *Ружицу Чиплићеву*, ученицу женске грађанске школе, која је уживала 6 месеци по 10 К и 4 месеца по 20 К, свега ове године 140 К. Показала је добар успех.

3. *Зорану Теодинову*, ученицу I. односно II. разреда учитељичке школе у Сомбору, која је уживала 10 месеци по 10 К, свега ове године 100 круна.

На разне поклоне и милостиње ове је године издато 130 К.

По досадашњем обичају и ове године купљено је за поклоне школској деци у месним вероисповедним српским основним школама разних лепих дечјих књига у вредности од 1250 К.

Растурено је међу чланицама око 30 комада лепога календара „Вардара“, од којег чист приход иде пострадаој српској браћи у Старој Србији и Македонији.

О годишњим испитима у нашим српским основним школама, као и у српском забавишту ишле су вредно одређене госпође на испите у појединим разредима, особито су велику пажњу обраћале на женске ручне радове, од којих има врло лепих.

Била се повела реч о томе, да се скупе све добре Српкиње радилице женског ручног рада, па да под окриљем наше Женске Задруге раде послове по наруџбини како за приватне, а тако исто и за трговце, но пошто је надница за све

могуће ручне радове скочила, то је и наплата за те женске ручне радове тако исто у вис скочила, да се од тога лепог потхвата морало за ову годину одустати.

Да би увећали фонд свој, који се већ почео већим издацима крњити, закључено је да се одржи забава, која је одржана и то на опште задовољство са врло лепим материјалним успехом. Одржан је тако звани „калик“ бал дана 30. децембра 1906. у суботу пред нову годину 1907. Што је тај бал тако лепо и сретно испао највећа заслуга припада председници гђи Емилији Влаховићевој, која је с госпођама Војновићком и Анком дра Поповића највише труда положила, те је забава и вешто и укусно приређена била, и сјајан и моралан успех постигнут био.

Стога је скупштина најтоплије се захвалила потпредседници гђи Влаховићки на неуморном јој труду око приређења забава, а исто тако и госпођама Олги плем. Војновићки и Анки Поповићки, Лепосави Мартиновићки и Милеви Степановој, Милицы Богдановићки и гђици Мари Соколовићевој, које су неколико дана ишле по месту те продавале улазнице и купиле добровољног прилога, те накупиле том приликом преко 600 К. Свега је о забави које од улазница, дошло 1073 К, те тиме знатно повећан наш главни капитал.

Последње суботе одржан је годишњи уобичајени парастос преминулим задругаркама.

Главни капитал, уложен у бачко потиску штедионицу, повећан је са 823 К 36 ф. за ову годину тако, да сада имамо у штедионици свега 11,700 Круна.

Ове је године целокупно примање било 1721 К 84 ф. и то поименце:

1.) Од чланарине	К 325'20 ф.
2.) Извађено из штедионице	„ 276'64 „
3.) Поклон од г. А. Милера	„ 20'— „
4.) „ од бачко потиске штед. „	„ 20'— „
5.) Уписнина 7 нових чланица „	„ 7'— „
6.) О забави свега примљено	„ 1073'— „
	<u>Свега К 1721'84 ф.</u>

Издато је пак:

1.) Припомоћ питомицама Катици Вујићевој, Ружици Чиплићевој и Зорани Теодиновој К	420'— ф.
2.) Смиљи Црвенковој послужитељици, годишња плата	„ 48'— „

3.) Поклони и милостиње . . . „	130— „
4.) Порез — еквивалент . . . „	12'80 „
5.) Књиге школској деци о непитима „	12'50 „
6.) Поштарине „	2'12 „
7.) Трошак за приређивање парастоса „	21'42 „
8.) Враћен предујам благајкињи „	19'70 „
9.) За приређивање калико забаве потрошено „	318'44 „
10.) Уложено у бачко потиску штедионицу „	612'58 „
	<u>Свега К 1597'56 ф.</u>

Остаје дакле још готовина К 124'28 ф.

После тога извештаја о раду и стању Задруге прешло се на избор часништва. Председница гђа Емилија Јоцић у име своје, и у име гђе потпредседнице, благајкиње, одборкиња и перовође захваљује се на досадањем поверењу скупштинском, даје оставку на почаст, молећи уједно скупштину да узме на повољно знање и признање рад прошлогодишњег часништва, колико се могао слабирм силама, а у неповољним приликама извести.

Акламацијом се поново на годину дана бира за председницу: досадања председница гђа Емилија Јоцић — по 22-ги пут —; за потпредседницу: гђа Еуфимија Влаховић, за благајкињу: гђа Христила Хаднајева — по 25-ти пут: за перовођу пречасни господин Јован Степанов, парох.

Тајним гласањем изабране су у одбор ове госпође: Анка Поповић, Олга плем. Војновић, Лепосава Мартиновић, Даринка Мравић, Милева Степанова, Меланија Сомборска, Јулка Ивановић, Милева Миковић.

Затим је узета у претрес молба гђе Софије удове Чиплић, те је кћери јој Ружици, која ове године свршава грађанску школу, повишена месечна припомоћ од 20 К на 40 К, почињући са 1. септембром 1907. год.

Послужитељци нашој Смиљи Црвенковој, која је изучила шав на машини, дата је припомоћ од 60 К да може купити себи шиваћу машину.

На позив управе српског народног позоришта у Новом Саду на прилагање на српско народно позориште скупштина је усвојила одборски предлог те је једногласно закључила да се наша Просветна Задруга упише за члана срп. народног позоришта и да се одмах 200 К пошаље позоришној благајници у Нови Сад.

Са захвалношћу примљен је поклон за г. 1907. од славне управе бачко потиске штедионице.

Да би се нова управа и часништво у својој раду равнати могла склопљен је овај предрачун за 1907. годину:

Примање:

1.) Од чланарине	К 340— ф.
2.) Поклон од бачко потиске шт. „	30— „
3.) Камата на уложени новац око „	500— „
4.) Готовина у почетку године „	130— „

Свега у укуној своти К 1000.

Издавање:

1.) Питомицама	К 380— ф.
2.) Плата послужитељци . . . „	48— ф.
3. Разни поклони „	150— „
4.) Књиге деци за непит . . . „	12— „
5.) Порез — еквивалент . . . „	12'80 „
6.) Поштарина и писаћи прибор „	10'20 „
7.) Срп. народном позоришту „	200— „
8.) За парастос „	27— „
9.) Милостиње и непредвиђено „	60— „

Свега К 900—

Остало би дакле неких 100 К вишка.

Пошто су још изабране две чланице за оверовљење записника госпођа председница је, за хваливши се присутним госпођама на одзиву, затворила ову скупштинску седницу.

Панчево. У недељу 4. фебруара одржана је XIII. главна скупштина Добротворне Задруге.* Пошто се чланице у довољном и врло лепо броју искупиле, председница гђа Анка К. Милутиновића поздравила их је добродошлицом и отворила скупштину. На дневном је реду било прво оверовљење нових чланица и то 15 редовних и 24 потпомажућих, од којих већина беху присутне и скупштина их са ускликом живеле поздравила као нове чланице. По томе су прочитана имена мртвих из прошле године и то: добротворке Катарине В. Берић, Катарине Маринковић, Јелене Николић, Софије Борчић, Милеве пл. Димић, Миле Деспотовић и Миле Коко, а скупштина им је устајањем и речима: Бог да им душу прости! одала почаст. За тим је прочитан извештај о раду одбора за прошлу 1906. г., који је узет на повољно знање. Из овога се извешта-

* Ми смо у прошлом 5. бр. изнели рад ове задруге за прошлу 1906. г. по листу „Грађанину“, а овде га износимо опширније по допису наше редовне извештачице. Ур.

ја видело, да је задруга крајем 1906. г. имала 5 почасних чланова, 30 добротворака, 3 добротвора, 129 редовних, 40 помагачица и 25 помагача. Основни иметак износи 11.890 К 29 п. За тим је прочитао преч. г. Душан Радуловић управитељ на Раденичкој Школи извештај о школи за 1906. годину и то за други течај 1905./6. год. и први течај 1906./7. год. Од 64 уписане ученице свршило је школску годину 1905./6. 50 и то: у одељењу за хаљине у I. раз. 8, у II. раз. 9, у III. раз. 5, приватна 1; у одељењу за рубље у приправном течају 8, у I. раз. 14, у II. раз. 2, у III. раз. 3. Од предмета предавани су: веронаука, српски језик и рачун. Веронауку предавао је преч. г. Лука Поповић парох, рачун гђица М. Максимовићева и српски језик гђица З. Нешковићева. Испит из ових предмета одржан је 8. (21.) јуна, којем су присуствовале гђе одборнице а успех је био врло добар. Испит је одржан из цртања кројева у одељењу рубља и хаљина. У одељењу хаљина положили су испит оспособљења: К. Бећаревићева, Софија Деспотовићева, Нада Радуловићева и Даринка Савићева. После успешно положеног испита из цртања кројева, свака је имала да сашије једну енглеску хаљину, као најтежи рад, а како су све четири без погрешке урадиле, добиле су сведоџбу с одличним успехом. У одељењу за рубље полагале су испит оспособљена: Марија Драгичевићева, Милица Јелкићева и Катица Милошевићева. По положеном испиту из цртања, свака је сашила по једну мушку кошуљу и добиле су сведоџбу с одличним успехом. Све ученице које су свршиле школу добиле су по једну књигу у дивот издању укоричену, које су поклониле гђе: председница, потпредседница, гђе одборнице Марија Радосављевић и Катица Антоновић, осим тога г. Вељко и гђа Анка Константиновић поклонили су златник од 10 К свршеној ученици Софији Деспотовић. За време израде испитних радова у одељењу за хаљине назила је на ученице 8 дана пре и после подне гђа Марија Вујић, а у одељењу за рубље 3 дана гђа Милка П. Михајловића. Изложба радова трајала је 5 дана и испала је на потпуно задовољство посетилаца. Овог течаја зарада је донела у одељењу за рубље 889 К 78. п. а у одељењу за хаљине 539 К 69 п. Радничку Школу посетио је 5. јула Управни Одбор Добротворне Задруге Српкиња Земункиња. Г. управитељ им је опширно описао оснивање школе, постепен напредак и искуство стечено за ове 4 године. Земункиње

су изразиле своје велико допадање и потпуно задовољство на свему што су виделе и чуле о школи. До свршетка овог течаја била је учитељица у одељењу за рубље гђица Мара Николићева, а почетком новог течаја одбор је изабрао гђицу Ирену Мишчевић оспособљену учитељицу за рубље и хаљине, у привременом својству на годину дана. За то време ће Јелена Пуркаревићева свршена ученица Раденичке Школе, која је и као помоћница на истој радила, свршити стручну школу у Загребу, а одбор се обвезао да ће је одмах примити за учитељицу на Раденичкој Школи.

Нова школска год. отпочела је 1. септембра. Уписало се 65 ученица, од којих су редовно полазиле школу у приправном течају 18; у одељењу за рубље у I. раз. 5, у II. раз. 5, у III. раз. 2, у IV. раз. 1 и приватне 3; у одељењу за хаљине у I. раз. 6, у II. раз. 7, у III. 8, у IV. раз. 2, и приватне 3. Свега 60 ученица. Предмете примили су да предају: веронауку: ч. г. О. Давидовић прот. капелан, рачун: гђица М. Максимовићева, српски језик: гђица В. Летићева и кућарство: гђица Ј. Дамјановићева. Овога течаја до нове године зарада школска је донела 164 К 9. п. у одељењу за рубље, а 347 К 76 п. у одељењу за хаљине. Од школарине пало је свега 488 К. 50 п. Због све већег броја ученице стан школски се морао проширити, услед чега је и станарина постала већа, али и овом приликом изашла је сл. цркв. општина на суерет тиме, што је на молбу одбора повисила припомоћ са 680 К на 820 К. Станарина износи 1114 К то задругу стаје стан само 320 К. Осим славне цркв. општине добротвори ове школе у прошлој години беху: Кредитна Банка деоничарско друштво са 400 К и гђа Марија Радосављевић са 200 К. На раденичку Школу утрошено је у прошлој 1906. г. свега: 5040 К 48 п.; — кад се од све своте одбије зарада школе, школарина и ове припомоћи — Задруга је из својих средстава потрошила на школу 1340 К 66 п. У одборским седницама расправљало се о Раденичкој Школи и претресало све што је потребно, да школа што боље напредује. Гђе одборнице наизменце су дежурале у школи, прегледајући рад ученица а нарочито свршене радове, пре него што су се наручиоцима уручивали. На завршетку извештаја моли све чланице Задруге да се и од сад својски заузму да ова школа све боље напредује и све сјајнији успех покаже. Извештај овај саслушан је с врло великим интересовањем и г. Радуловић поздрављен је са бурним: живео! По томе предлаже да се сл.

цркв. општини, Кредитној Банци и гђи Марији Радосављевић изјави како записнички, тако исто и писмена захвалност на овако лепим делима. Скупштина је једнодушно прихватила предлог г. Радуловића. Извештај прегледачица о стању благајне за 1906. узет је на повољно знање. По томе је прочитан предлог прорачуна за 1907. г., који се прима у целини и то примање са 6722 К 26 п. а толико исто и издавање. У смислу друштвених правила имала је ова скупштина да бира трећину управног одбора. Скупштина

је поново једногласно изабрала досадање одборнице: гђу Марију Радосављевић, Даницу др. С. Јовановића, Даницу М. Барјактаровића и Милку П. Михајловића. За прегледачице рачуна изабране су: гђа Зорка др. Ј. Богдановића, Даница Николић и Рахила Аврамовић. Да оверове скупштински записник изабране су: гђа Евица Бошковић, Софија Радић и Јованка Алексић. По томе је гђа председница захвалила задругаркама на лепом одзиву и одушевљењу и тиме је скупштина завршена.

ЛИСТАК.

НА СЕЛУ.

— МОНОЛОГ. —

Била сам на селу код сестре мамине,
Код наше добре тетка-Дафине.
Ах, село, село! Ви нисте били?
Да сте видели девојке у свили.
Прстење на руци и ланце од злата,
Пуно навешали око свога врата.
Још само шешир, па је по журналу,
И може ићи у најлепшу салу.
А лице своје? Ах! Та то је страшно,
Оно је бело, бело као брашно!
Ту је још и кармин, сирицика љута,
Вештачки румена, а сва увенута.
Ти терају моду и луксуз највећи,
Који ће имање убрзо растећи!
Па ће туђин вредни, ту радити стати,
И гураву моду брзо растерати!
Ово је истина и никаква шала,
Да ми је ко каз'о, не бих веровала.
Замислите само — „деколтѐ“,
Па онда фризура — „ни ди хе“!
Ту је и капут — „палетѐ“,
Код куће једе: лебац и сѐ!
Шпајз је пун, начичкан од блуза,
За ручак је доста — лонац кукуруза!
Каква је пошња и како се живи,
Ту заиста човек мора да се диви!
За одело дају и последње паре,
Место добре хране, купују базаре.
Хахаха! Село и базар!
Заиста једна смешна ствар.
Али, кад се мало боље промислимо,
Место смешне ствари, жалосну видимо,
Видимо моду како пропаст носи,
Видимо народ, како ће да проси.

Видимо Србина гладна и жедна,
Видимо марљива, видимо вредна;
Али све бадава, кад је мода ту,
Па она однесе труд и муку сву!

* * *

Била је недеља.
Ја и моја тетка, седимо саме,
Кад наједанпут, прођу неке даме.
Помислим у себи: та ово је село,
Откуда њима тако одело?..
А тетка ми рече: јао дете моје,
Тако шта још нису вид'ле очи твоје.
Отворим прозор и погледам тамо,
Верујте, фалио је још шешир само!
У једне шлеп, сву прашину вуче,
А друга „боа“ мора да обуче!
У треће сунцобран, лепеза о врату,
А четврта трепти у самоме злату!
На улици лепо, богато и сјајно,
А на дому јадно, тужно и очајно.
Боже, слатки Боже, шта још неће бити;
Кад се село мало,
Већ на моду дало!

* * *

Једнога свеца, у цркву сам ишла,
Девојке ме гледе, једна ближе пришла.
Упрла поглед, очи разрогачи,
Ја помислим: Боже, шта ће то да значи.
Шта има тако да гледа у мене,
Непрестано гледа, па ни да трене!
Мени као страном, није било мило,
Изађем из цркве, доста ми је било,
Кад сам кући дошла, а тетка ме гледа,
Одмах ме запита: што сам тако бледа?

Ја испричам што сам, тако рано дошла,
И кажем тетки како сам прошла.
Тетка се на то сита насмејала,
Па онда рече: све сам напред знала!
За недељу дана, видићеш нешто,
Како је девојка скинула вешто,
Целу твоју хаљину ову,
И њој ће да прави исту таку нову.
Јесте, тако, раде, слатко дете моје,
Те наше девојке, кад у цркви стоје.
Њима није стало, до молитве свете,
Њихове очи, на све стране лете —

Због моде проклетите!...

То сам све видеала на селу код тетке,
И ово што рекох, то нису сплетке!
Већ сама сушта, истина цела,
И на то смем рећи, да би се заклела!

* * *

Збиља!...

Ако је по вољи, да ме саслушате,
Још нешто треба, са села да знате.
Кад сам обећала, сад већ морам рећи,
Од свог обећања не могу утећи!
Дакле!...

Тиче се једног »штуцера« са села,
Коме сам знате, за око запела!
Унео се младић из петиних жила.

Док сам тамо била;

Хтео да покаже, како сам му мила!
Па је свако јутро, љубичицу вешто,
На наш прозор смешто!
А увече опет, никад није спав'о,
Већ са неки свирци „серенаду“ дав'о!
Ах! Ти свирци Боже, кад се сетим само,
Ја и тетка увек, програм напред знамо!
Свирају, свирају, па све једно исто,
Кад слушате свирку, ништа није чисто.
„Кисел' вода“ — „Кетуш“, „Кетуш“ —
„Кисел' вода“,

И то је валда сеоска мода!

Али, ја сам зато, задовољна била,
Јер је ово мени успомена мила!
Нико не може захтеват на селу,
Да му извађају „оперу“ целу.

Они како знају,
Онако свирају!

Пардон! Оппростите, ако сам била дуга,
Монолог је свршен, долази тачка друга!

Ст. Бечеј.

Љуба Милованов.

МАРИНА ПЕСМА.

Даринка се из скамије удавала, па
смо је спремале кући.

Бледа, тек јој се јагодице нешто
зарумениле, узрујана, упути се, да се
још једном опрости с оном, с којом
је делила — све.

У собицу где је Мара лежала морале
смо сместити и гласовир, а с њега је
често јечала једна те једна арија.

Мара је дуго гледала Даринку за-
мућеним и упалим очима. Борила се
да јој нешто каже, ал не рече ништа
— тек се печене усне поведоше, да
пољубе своју Дару.....

Кад Даринку одвукоше, остадох с
Нином уз Мару.

— Ни..... но!.....

Нина се створи крај постеље.

— Сви.... рај.... мо.... је....

Нина седе и удеси арију, која се
често у овој соби чула.

Плаче Нина, плачу молови под ње-
ним прстима болно и уморно, док
Нина у сред песме стаде. Спусти се
снажним подлактицама на гласовир и
зајеца, а несређени се акорди разбише
тупо о зидове.

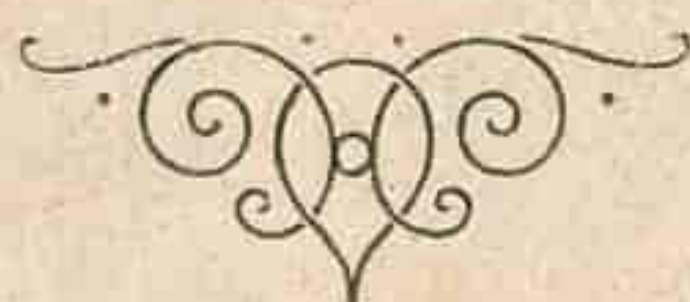
Ни.... ког.... сво.... га.... —
зачу се наставак с постеље.....

И тиха, потмула врло спора Марина
песма, дизала се из дубине груди
тешко и уморно.

С почетка се могло реч — две и
разумети, ал се све више и више ди-
зала у грудима, те је постајала све
тежа, спорија и замршенија.

У том се дизању губила и прела-
зила у кркљање слично ропцу.

Цвт.

Г Л А С Н И К.

Велики немачки научник Хекл и госпођа Савка Суботићка. У почетку марта месеца о. г. прославио је најславнији данашњи зоолог, Ернст Хекл, свеучилишни професор у Јени, педесетогодишњицу, од како је промовисан за доктора. Ту ретку славу честитала му је и дична наша Српкиња, уважена госпођа Савка Суботићка. На три недеље доцније стигне госпођи Суботићки штампан циркулар, којим Хекл захваљује свима, који га се сетили приликом докторског му јубилеја, извињујући се уједно, што не може сваком честитачу засеце писмено изрећи своју захвалу. На циркулару, који је дошао госпођи Суботићки, написао је Хекл под свој штампани потпис својом руком ово: „Frau Savka Subotić, der Philanthropin, besten Dank! Ernst Haeckel, Jena.“ Но осим тога је госпођа Суботићка добила и фотографију великога научника, на коју је, такођер својом руком, написао: Frau Savka Subotić, verehrungsvoll Ernst Haeckel (Jena). Ово је свакако врло велика одлика и ми се дичимо, што наш народ има и тако одличну кћер, којој своје признање не ускраћује ни научник светскога гласа и највећи данас ауторитет на пољу природних наука.

Верени и венчани. Госпођица *Смиља Слепчевићева*, ћерка управника овдашњег друштва »Добротвора« г. Ланила Слепчевића и сестра председника »Трговачке Омладине«, г. Жарка Слепчевића, венчала се у недељу 5. (18.) маја о. г. с г. *Николом Стојановићем*, трговцем из Пожаревца.

Г. *Душан С. Монашевић*, овдашњи трговац, верио се с гђицом *Јулком Миловановићевом*, ћерком овдашњег грађанина и кројача г. Светозара Миловановића.

— Млађи син нашег сарадника и књижевника г. *Васе Крстића-Љубисава*, *Јован Крстић*, виши чиновник српске народне Банке у Београду, верио се с гђицом *Штанкицом Продановићевом*, ћерком г. Милоша Продановића, трговца из Сентомаша. Срећно!

Г. *Милан Ивковић*, наш вредни књижевник, верио се с гђицом *Милевом Јанковићевом* из Осека.

Г. *Љуба Нешић*, конципијент министарства спољашњих послова у Београду, верио се с гђицом *Миленом Веселиновићевом*, ћерком г. дра

Ивана Веселиновића, адвоката и бившег уредника »Садашњости«.

Г. *Јован Рајковић*, потпредседник новосадске трговачке омладине, наш сарадник, верио се за гђицом *Евицом Ковићевом*, ћерком поштара у Парагама и нашем сарадником. Срећно!

Изложба женских ручних радова. Од 1884. год. од како је у Новоме Саду приређена она значајна изложба женских рукотворина Српкиња, појављују се сад први пут *Чуружанке Српкиње*, да приреде таку изложбу почетком јула месеца у своме месту. На челу тог покрета стала је учитељица и потпредседница тамошње Добротворне Задруге Српкиња, гђа *Даринка Вецлова рођ. Јоцић*, чији позив доносимо на другом месту. Ми се надамо, да ће наше задруге и поједине Српкиње својски припомоћи, да ова изложба буде достојна имена и лепог рада, којим су наше, Српкиње признате у целом свету; а надамо се, да ће та изложба бити и достојно посећена. Срећно, да Бог да!

Споменик Змају. Друштво »Змај« скупило је довољно прилога, да може подићи пок. Чика *Јови* достојан споменик. Надгробни споменик дигнут је у недељу 20. маја (2. јуна) о. г. а биста се смера за Карловце.

Излет Соколица. У недељу 13. (26.) маја о. г. учиниле су новосадске соколице, њих 30 на броју, излет на Стражилово. Тамо је на гробу гђица *Јулка Турчићева*, учитељица, говорила о Бранковој песми а гђица *Јелка Сриска* декламовала је »Бачки растанак«. Соколице су отишле и дошле на коли, а обукле се у српско одело, које су себи спремиле још при првој својој забави, а чиме теже, да Српкињама омиле српску ношњу и да ју полако заводе међу собом. — Браћа, мушки соколи, дочекали су их тамо и заједнички провели неколико часова.

У спомен пок. дру *Илији Вучетићу* члану књижевног одељења држао је свечан говор, секретар Матице Српске, др. *Милан Савић*, у четвртак 10. (23.) маја о. г. у свечаној седници Књижевног одељења Матице Српске. Скуп је био лепо посећен, особито од женске стране, а видесмо ту и три члана књижевног одељења из Карловаца и поштовалаца покојникових из Сентомаша. Слава дру *Илији Вучетићу*!

Дар српској школи. Ни једно се српско место не може похвалити, да је дарезљивије према својој школи од босанског места *Брчке*. Ми смо већ споменули, да су тој школи завештали: пок. *Јово Укрошина*: 1000 К, пок. *Никола Крсмановић*: 1000 К, г. *Љубомир Крсмановић*: 4500 К, г. *Штеван Ковачевић* своје две куће у вредности од 60.000 К, *Иван* и *Марс Гајић* своје две куће и башту, у вредности од 20.000 К, а сад на Лазареву Суботу, као о свом креном

имену. завештали су: *Тодор М. Симић* — *Шапчанин*, трговац, и супруга му *Кашарина Симић рођ. Грчић*, своју кућу с дућаном и своју магазу, у вредности од 40.000 К. И све се то догодило у току последње две године дана. То је похвално.

За члана српског народног позоришта уписала се Просветна Задруга Српкиња у Ст. Бечеју са 200 К прилога. Лепо!

Парастос. Српска Читаоница у Сентомашу приредила је у суботу 5. (18.) маја о. г. парастос *Змај Јовану Јовановићу* и дру *Ђорђу Бастићу*. Овај последњи је пао као жртва равне службе своје при лечењу велике заразе колере, која је у овом месту владала 1866. г.

Г. Лазар Дувђерски, велепоседник новосадски подарио је св. футошкој цркви *две црне свилене одежде*, у вредности од 500 К у спомен своје сестричине скоро преминуле гђе *Кашице Досе Поповића*.

Нове земљорадничке задруге основане су у *Кућанцима* (у Славонији), у *Бачуги* (у Хрватској), у *Вилану* (у Барањи), и у *Сенш-Андрији* (код Будимпеште).

Српско Сокољство шири се на све стране. Марта месеца о. г. потврђена је од земаљске владе „*Српска Сокољска Жупа Фрушкогорска*, у коју ће спадати сва места из Срема и Славоније до Осека и Винковаца. За сад има у тој жупи већ 20 оваких друштава, која ће о Видовудне о. г. код Раванице славити свој слет; а ово је почетак, да се та друштва слију у једно коло, које ће их као српску заједницу приказивати свету и народу. У овом колу има и женскиња или женских одељења, а та су у Шиду, Новом Саду и Осеку. У Осеку има 6 одељења и то: дечије мушко, дечије женско, ђачко, млађе грађанско, старије грађанско и женско грађанско одељење, у које се уписало 25 сестара. Осечко сокољство основало је у својој средини и мешовити *певачки збор*, с којим приређује забаве са предавањима, вежбањима и друштвеним играма.

ЧИТУЉА.

† Мита Нешковић.

Наша педагошка књижевност изгубила је 10. (23.) маја ов. год. највреднијег и најплоднијег свог радника, српска школа

и њезино учитељство из краљевине Хрватске и Славоније свог првака и најбрижнијег заштитника, изгубила је свога *Мишу Нешковића*, беловарског кр. жупанијског школског надзорника, који се тек пре месец дана преместио у Загреб код просветног одељења земаљске владе, да буде на руци и при савету данашњем предстојнику одељења за богоштовље и наставу, дру *Ројцу*, своме пријатељу, са којим је још у Беловару засновао начелне везе, које је ваљало сад у дело изводити. Но смрт прекиде, ето, тај снутак, који су ова два искрена, вредна и родољубива мужа засновали. Ми жалимо, јако жалимо овај прекид, јер је на штету просвете народне, на штету пријатељских односа оба народна крила: Хрвата и Срба, на штету књиге и наставе школске, која је тек сад узела тамо чисти нар. правац.

Мита Нешковић је још снажан радник био; и ако је пошао у 61. годину живота, али га свежина духа и тела није оставила, поред свег неуморног му рада на књизи и позиву као учитеља и кр. жупанијског надзорника. Мита беше један од оних десет питомаца народних, што их је наш народно-црквени сабор из 1870. године изаслао у западне културне земље, да проучавају рад и устројство тамошњих основних народних школа и он је као такав пробавио годину дана у Дражђанима, саксонској престоници, на тамошњем педагошком семинару са својим још живим другом, *Ђорђем Глибоњским*, умировљеним професором српске учитељске школе у Гор. Карловцу. И овај пример на Мити Нешковићу казује, како се наша народна настава, наша педагошка књижевност много користила тим, што је наш народно-црквени сабор од 1870. године изаслао оних десет учитеља и она четири академска младића за више педагошке науке, који се вратили са ширим погледом и пуним одушевљењем у свој народ, те се плодови тих радника и данас, после 37 година, осећају у средини наше школе и школске књижевности.

Мита је био прво учитељ у Руми, затим у Земуну и Павловцима а као изабран учитељ у Иригу позван је од земаљске владе 1889. године за краљевског жупанијског школског надзорника у Беловару, а у последње дане доспео до саветника у просветном одељењу у Загребу. Тако је покојник наш својим радом доспео као учитељ до највишег положаја на просветној струци краљевине Хрватске и Славоније.

Покојни Нешковић беше као павловачки учитељ изабран за управитеља српских основних нар. школа у Вел. Бечкерек, али га наше автономне власти нису у том потврдиле са његовог тадањег слободног писања о религији и религијској настави. Као земунски учитељ отпочео је издавати и уређивати лист „Учишело“, који је на брзо морао престати због тадањих крутих војничких установа; лист су његови другови пренели у Вршац, те га тамо под уредништвом учитеља Николе Брашована продужили још две године. Чим су у бившој војничкој крајини престале војничке управе, покрене покојник нов педагошки лист под насловом: „Нова Школа“, а кад је и овај лист са премештајем његовим у Павловце престао, покренуо је у Павловцима: «Нови Васишач», који је и кас кр. жупан. школ. надзорник продужио и до смрти своје издавао ушавши с њим у 20. годину рада — на њему. Покојни Мита Нешковић издао је, поред ове педагошке радње: *Словенски Буквар*, *Часловац* и *Псалтир*, као школске књиге, које се највише употребљавају у Босни и Херцеговини. У најновије доба спремио је српски *Буквар с Читанком*. Осим тога почео је радити на преводу целог Песталоција и како смо извештени издао је већ прву свеску тога дела. Издао је у преводу Русовљева „Емила“; написао је *Историју српских школа у Аустро-Угарској*, што је наградила Матица Српска. Његове расправе: *Змај Јован-Јовановић као педагог*, *О управи и надзору школа*. *Може ли школа бити без телесне наставе*, и други десет педагошких расправа такође је наградила Матица Српска, а које је он

доцније издао у засебној књизи под именом: „Збирка педагошких радова.“ Три књиге су му изишле у књигама за народ, које издаје Матица Српска из фонда Петра Кољевића, а отпочињао је и више радова за децу и народ. Стил му је био лак и убедљив, те су за то и радо читана његова дела.

Мита Нешковић родио се у Новом Саду 7. новембра 1846. г., од оца Петра, адвоката и матере Катице, рођене сестре Змајевог оца, те је отуда био у крвном сродству с покојним Змајем Јованом Јовановићем. У Новом Саду ту је изучи основну нар. школу и четир разреда срп. вел. гимназије, а по том пет и шести разред у Сегедину, после чега је прешао у сомбор. уч. шк., коју је 1867. г. довршио с одликом и одма постао учитељем у Руми, па после прешао у Земун, од куда је и отишао као народни питомац 1870. године у Дражђане. Још као ђак покушавао је да пева, али је после напустио песму и прешао на озбиљан педагошки рад, на којем је показао лепа успеха и који га је подигао до највишег степена просветног радника у краљевини Хрватској и Славонији.

Оставио је иза себе ојађену супругу Марију рођ. Кривовац, удомљену кћер Даницу, за Васом Вишојевићем, равнајућим учитељем, у Северину код Беловара и неудомљену децу: *Зорцицу*, *Љубицу* и *Душана Нешковића*. Од уда-те кћери има два унучета: Бошка и Милеву Вишојевића и још у животу брата: *Евгенија Нешковића*, кр. српског часника у миру.

Покојни М. Нешковић одужио се школи и настави у пуном смислу својим неуморним 40-годишњим радом, покљонио је народу петоро спремне и добро васпитане деце, који ће његовим трагом даље корачати. Беше искрен друг, одан пријатељ, велик родољуб, те је у последње доба често и јавно устајао и осуђивао другове учитеље, који се одвише истичу као *полиптички* радници, те се мразе с народом и децом, којима треба да су углед и пример умерености и трезвености. Нека је слава и вечан спомен Мити Нешковићу!

† Јелена Богдановић.

После дуге и тешке боље преминула је у Вршцу Јелена уд. покојног Ђуре Богдановића трговца вршачког. Покојница је била једна од оснивачица вршачке женске задруге и скоро до своје смрти савесна, ревносна и марљива одборкиња. Колико је марила и заузимајућа била за развитак и напредак овдашње женске задруге види се по томе, што се и на свом последњем часу сетила исте, те је учинила и једно завештање истој задрузи. Пошто је покојница била у Вршцу призната, поштована и уважена то је била испраћена многобројним народом.

У име женске задруге опростио се на гробу са покојницом овдашњи учитељ у миру г. Макеа Пантелић овим лепим говором:

Тужни зборе!

Од искони па кроз целу вечност, владао је и владаће у природи један неизмењив и непрекидан закон, а тај је: Све што постаје то и нестаје. Све што се рађа то и умире. Све за мало траје. Све бива па престаје.

У природи дакле влада живот и смрт, ова два противника, који се боре у човеку и природи. Колевка нам је почетак, а гроб свршетак овог бедног земаљског живота. Читав је живот наш оличена борба, са безброј тегоба, недаћа и невоља, коме је неумитна последица увек једна те цета, а та је смрт.

Но живот се не цени по његовом трајању, него по каквоћи оног створа, који је тим животом живео. Не пита се колико се живело, него зашто се живело?

Има људи, који проживеше силне године, по читаво столеће, па ипак је тај живот њихов по народ и људство остао незнатан.

Човек дакле рођењем својим ступа у живот, а са животом узима на се и извесну моралну обвезу од народа из кога је поникао, и баш тога ради, народ с правом захтева од сваког појединог сучлана свога, да га по могућству својих моћи потпомаже и унапређује, да што веће жртве принесе на олтар среће свога народа.

Па благо сваком опом, ко за живота свога стече живота и по смрти, стече славе и спомена у народу своме. Тај никада не умире. Тај вечито живи.

А сада тужни слушаоци да видимо каквим је животом живела ова покојница, коју ево спуштамо у ладни гроб за навек.

Јелена Богдановићка рођена је у Тамишвару 1849. од ваљаних добрих и честитих родитеља оца Софронија Мариновића и матере Катарине рођ. Јовановић.

Софроније рођени брат је уваженог и свима нама добро познатог, али на жалост давно преминулог Марка Динула.

Ступила је у брак, са овдашњим виђеним и уваженим, али на жалост прерано преминулим грађанином Ђуром Богдановићем. Брак овај беше сретан и задовољан пуне 32 год. Својим трудом, а поред тога и штедњом стекоше они више него што им требаше. Па доцније кад осташе без породице, стадоше онда обоје мислити како ће да усреће ону велику породицу — породицу народну.

Добри и племенита срца покојни Ђура, при последњем свом часу, наручио је својој супрузи ово: „Јелена верна сапутница живота мога, остани здрава и живи колико ти је Бог одредио, а кад и теби последњи час куцне, а ти се сети Вршчана наших, како би нас сећали и спомињали“.

И доиста верна супруга Јелена, послушала је свог верног и доброг Ђуру, и савесно извршила његов аманет. Јер као што сам поуздано извештен, завештала је покојница једну знатну своту овдашњој српској женској задрузи, којој је она била оснивачица и до смрти своје вредна и неуморна одборкиња.

Но после смрти свог непрежаљеног супруга, саломила је туга и жалост и самоћа те јој сва радост и утеха беше гробље, и та непрестана туга и жалост ево је савладаше и у гроб отераше.

Пошто је дакле тужни слушаоци покојница својим завештајем постала добротворка овдашње женске задруге, то је она тиме и све нас задужила вечитом благодарношћу, јер њеним завештајем убрисаће се многа суза сиротинска, и многа беда и невоља утолити.

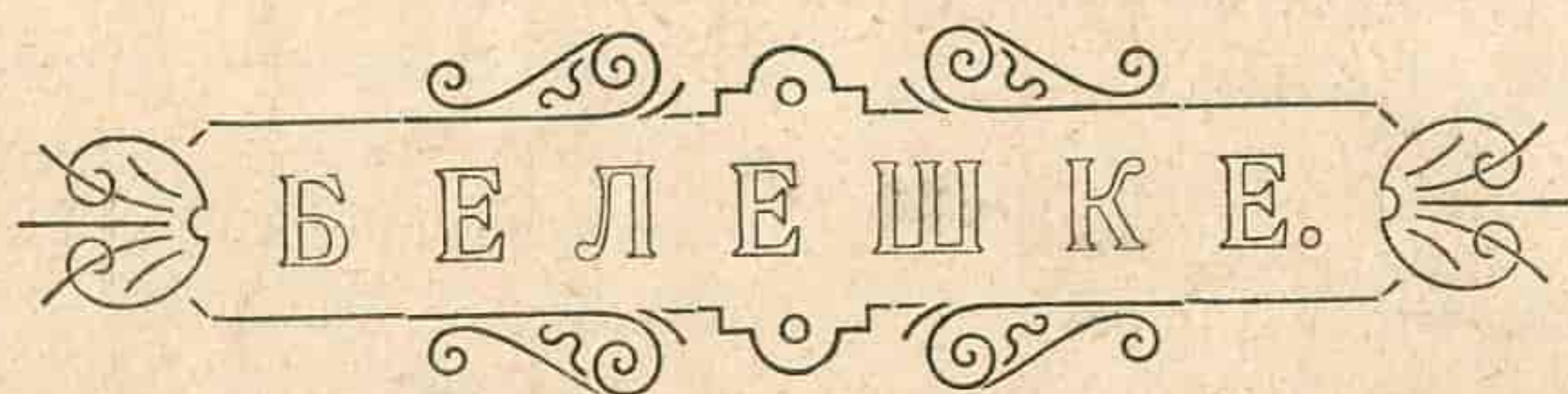
С тога и ми овде сакупљени одајмо последњу пошту овој добротворци, те узвикнимо из благодарне душе нам: Слава нек је и вечна успомена добротворци Јелени Богдановићки!

† **Ђока Шимуновић** поседник из Шида, велики родољуб, упокојио се прошлог месеца и сахрањен уз велико саучешће народа. Да је родољуб показао је и тим, што је поред многих мањих добротворних сазидо на српском купатилу Русанди (у Меленцима) хотел и поклатио меленачкој општини, која је иначе материјално посрнула а купатило њој припада. Лака му црна земља.

† **Милорад Ј. Митровић**. У понедељак 15. (28.) маја о. г. преминуо је у Београду велики српски песник Милорад Ј. Митровић. Издао је за живота две књиге својих песама, које су само о љубави певали. Његове су песме излазиле у свим нашим белетристичким листовима а највише у „Српском Књижевном Гласнику“. Вечан му спомен!

† **Корнел Јовановић**, рођени брат пок. Чика Јове Змаја, бивши књиговођа а доцније трговачки агент за осигуравање, упокојио се у Београду, где је у старости уживао неку малу потпору државну. Беше у млађе доба одушевљен родољуб, са чега је и страдао, ал клонуо није у раду за народно добро и напредак. Бог да му душу прости!

† **Прота Корнелије Чупић** из Сентандрије, отац професора богословије карловачке, дра Јоакима Чупића и богослова: Илије и Милутина Чупића и таст окружног проте мохачког Јована Бешлића и Петра Павловића, администратора парохије мирковачке, угледан и опште поштован слуга божјег олтару, упокојио се 9. (22.) априла о. г. у дубокој старости. Вечан му спомен!

ПРОСВЕТА.

УГАРСКА.

Земаљски сабор Краљевине Угарске у Горњем и Доњем Дому прихватио је већином гласова законски предлог свог министра богочасти и јавне наставе, грофа Алберта Апоњија, који се односи на повишицу плата учитељских у основним народним школама, али који уједно наређује, да се мађарски језик у свим немађарским школама у толикој мери учи, да га деца морају говорити, кад изиђу из основне народне школе. По овом закону морају наше црквене општине скоро свуда подизати плате својим учитељима по 200 и више круна годишње, а које општине не би хтеле или не би могле поднети те материјалне жртве, пружиће помоћ држава, али чим дода она 200 К потпоре за које учитељско место, одмах присваја власт, да располаже с тим учитељем и том школом. Чак се наређује, да морају сви учитељи полагати нове заклетве, да се у школама не могу износити и вешати друге слике осим оних, што држава нареди и одобри. А с тим не долази у опасност само наш верозаконски значај у школама, него се тежи за тим, да им се полако збрише народносни тип. Са многог учења и неговања мађарског језика природно је, да ће се занемарити учење српског језика, српске народне песме и српске историје и наша омладина повешће се тако на пут однарођивања. Стога се врло забринуо наш свет за своје школе и за будућност своје омладине. Тај закон удара алком на свест наших Српкиња. Оне могу много учинити, да се та опасност умали, навала одбије од наше деце. Родољубље и свест наших сеја и матера треба сад да се огледа у васпитању подмлатка свога још у чистијем, још у родољубивијем духу српске свести и српског поноса. Ми се у то уздамо и полагамо наду своју.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

МРЉЕ ОД ВОЂА И ТРАВЕ нестану, ако их натаремо спиритом, но ваља пазити, да не дође на таква места пре вода.

ПРОТИВ МРАВИ. Ако се мрави појављују у кујни или у соби, ваља уштрцати на под, прозор или дувар, где се појављују, петролеума (каменог уља),

па ће се разбећи. Ако долазе ови мали гости с поља кроз прозор, ваља повући на дасци од прозора дебелу линију белом кредом, коју они не прелазе, него се враћају. А најбоље је средство оно, што смо већ пре неку годину споменули, да се мокар сунђер поспе ситним шећером и метне тамо, где се мрави појављују. Они се онда увуку у сунђер на тај шећер, па кад се напуни сунђер мрави, ваља га прелити врућом водом и сви ће поцркати. То се може понављати више пута и тако ће се утамани мрави, да не гаде ела и теста.

ПРОТИВ МОЉАЦА. Иде летина, кад се мољци легу и кваре крзна и вунене ствари, те много кућа губи грдних новаца, што се од ових паразита не зна да сачува, а против тога има јевтина и сигурна средства. Најбоље је и најсигурније средство за то **нафталин**. (Не треба бркати с овим нефалин, који има сасвим друге особине). Нафталина има у два облика: у куглицама и кристалима, а може се добити у свим шпецерајским трговинама и апотекама. Ствари, које остављамо преко лета у сандуке, орманове или кревете, треба пре свега добро очистити и онда оставити на своје место. Ако се узме нафталин у куглицама, онда се тај метне у џепове, у поставу или тако згодном месту, да не испадне. Узме ли се у кристалима, који је и јачи и бољи, онда се зашије у кесицу толико, колика је једна кутија од палидрваца (машине), па се та кеса метне међу ствари. Од тог задаха беже ти инсекти и од њега угину и сама јајца, ако се већ затекла у стварима. Задах је ово тежак, али није отрован, а кад хоћемо ствари поново да узмемо и носимо, морамо оставити бар 24 сата на слободном ваздуху, да се испари онај тежак задах.

КАД УПАДНЕ У ОКО песак, трун, креч, прашина и т. д. могу се лако извадити, ако накапамо у око мало чиста маслинова уља (зејтина). Ако наиђе на око бол или се навуче црвен, може се такође бол ублажити и црвен разићи, ако веће натаремо маслиновим уљем.

МРЉЕ ОД РЂЕ најлакше се уклоне кад мрљу премажемо лимуновом киселином, у којој је и соли истопљено, и онда се то растре на сунце. Исто се тако лако одстрањују ма које мрље на оделу сукненом и другом, ако се растопи со у чистом спиритусу, ракији или салмијаку, па се том растопином мрље тару.

СЛАМЊИ ШЕШИРИ, који су поцрнили од сунца и од прашине могу се очистити и бити као нови, ако се прво добро очисте од прашине, па се онда истру крпом, која је замочена у терпентинско уље. Тако опран шешир метне се на сунце да се осуши и буде бео као нов.

РАЗНО.

СРПСКИ РОДИТЕЉИ (старатељи), који желе да упуте своје ваљане ђаке од — 12 до 15 година, — на изучавање разних корисних заната, осталих привредних струка, страних језика и тако даље, нека се пријаве што пре код својих месних учитеља, свештеника, или писмено управи „Друштва Привредник“ у Загребу, па ће добити одмах сва даљна нужна упутства.

Исто важи и за ваљане здраве Српкињице (макар и сиромашне или без родитеља биле) које управа Привредника у српске породице склања и намешта — а преко Српских женских добротворних задруга.

КЊИЖЕВНОСТ.

Шароперке. Одгајно *Светозар Манојловић*. Беч, 1907. у комисији књижаре браће Јовановића у Панчеву. Штампарија Мехитариста у Бечу, VII. Цена ?*)

(Свршетак)

Још већма се наравно огледа рефлексија у песмама, које су и по смеру и по предмету таке природе, па ту већ има и тако прозаичних, да није било вредно стиховати их, као што је: „*Рад је слад*“ — бар није песнички исказана мисао. Амо би ишла и љубавна налепа: „*Младост и старост*“, где отац излема драгана код кћерпму, иако „*Исти такп И он беше у младости, Али људи заборавае Врло лако у старости.*“ Са своје недовршености и нејасности није успела ни „*Приш Јовин Божић*“. Усиљена је и врло обична шала и у „*Кичиш Влади*“, а нарочито не пристаје у песму свршетак „*Пешака и коњика*“, где овога гони девојка из кола, што се није „*Ниши ушро, ниш' опрао*“, те задише на шталу. Од ове врсте песама су песнику боље испале за руком поучна песма: „*Обичај и закон*“; гатка о љубичици и лали у „*Смерност и гордост*“ и; не по форми и обради, него по замисли згодна је и „*Не клони!*“, јер „*На свету све се, на срећу, мења*“; мало је развучена, а обична је и мисао у „*Моје пријатељице*“, где се хвале услуге књиџа; прерађени опис „*Рађање сунца*“ по замисли и распореду иде међу најбоље песме у збирци,

*) Молим да се у прошлом броју на стр. 118. у другом ступцу од горе у 5. реду исправи ред речи овако: „*Serb.-creat. Dicht.*“ — иако и т. д.

али је у немачком оригиналу много лепша и по њој и другим прерађеницама се управо види да је песников језик, „на коме мисли“ немачки, зато се онда у српском опажа, како се бори са изразима. Такођер је развучена и епикурејска, реалистична песма „*Рај на земљи*“, а по замисли њојзи је противан сонет „*Уздисај свештомрца*“. Љупка и лака је песмица „*Прамалеке*“; доста наивна и ганутљива за „*Tierfreund*“-а „*Злоба и невиност*“, где песник хвали Бога, што се голуб избави од јастреба. Најлепша и врло погођена песма, која би заслужила да се унесе у читанку ђачку, јесте „*Најмилије цвеће*“, у којој је врло леп и природан и лак опис села у лето, материне љубави и детиње наивности, а најлепше цвеће материно је наравно њено дете. (Ту песму донесосмо у листу овом бр. 5. о. г.). Доста је згодна, само је немачка и опет лакша и лепша, и елегична „*На јунакову гробу*“. Уз ову пристају и „*Награда за пожршвовање*“ и за пример пријатељства „*Чижак и славуј*“. Лепо и духовито је обрађена и народна прича о непажљивој пиларици са јаји у „*Смео сан*“ и „*Вук па вук*“, а није доша ни сатира „*Накалао*“. Савремена је и згодна рефрена „*Радничка песма*“, а међу најискреније од ових песама иде алегорија „*Јесење доба*“, где песник жали за својом неповратном младошћу.

У такве песме, којима је песник предмет „проживео“, а не „измишљао“, иду му неке родољубиве песме и родбинске. Така осећања обузимају песника „*На пароброду женевског језера*“. Доста непосредна, иако мало уметничка песма. Више поезије има у песми „*У даљини*“, која подсећа на Каћанскове „Облаке“, а оно, што је Змај изразио у „*Песми о песми*“, „*Деди и унуку*“ и оно, што је нагомилано у оној народној „*Нико нема, што Србин имаде*“, слично је овде песник у „*Српској песми*“, која ми се не свиди много баш због тога, што је тако реторска. А као одјек Змајевих шаљивих ода налази се и једна шаљива „*Славопој мом крешу*“.

На послетку песме, у којима је највише непосредних доживљаја и доброћудности, али које као што песник кели — највише „незнаду да граде С „цифрикањем“ икакве параде“, а што ја преводим: песме са најмање уметности јесу: она уводна, па „*Ој Долово!*“, „*Мојој сестри Милицы*“, „*О Ђурђеву дну(!)*“, „*У гостима*“, „*Стеви Предићу*“, па и „*Двојнице*“, а нарочито епиграм „*Моме брату Ђури*“, где песник шаље брату ша-

рену кравату, да му се не „смеједу(!)“, јер није то за „деду“.

Да речем још нешто о спољашњој форми и о језику, па да завршим. Како у стиху тако и у језику види се да се писац влада више по свом осећању него по науци о метру и језику. Отуда излази да му је стих, пако у већини случајева глалак и лак, јер је у њега увежбано музикално ухо, ипак местимце има и хрпавости у ритму, а нарочито недостатака у сликовима; у језику пак вагда је провинционалне банатске и локалне доловачке примесе, која је мени лично пријала, али књижевност је не може примити без замерке, пако смо већ преживели канда време, када се уметничка дела књижевна мерила махом са глдишта усвојенога књижевнога типа срп. језика.

Поред свију наведених недостатака мени је писац симпатичан већ и са оне доброћудности и скромности, са којом се јавља у уводу, а нарочито ми се та појава свиди у данашње критично време за наш матерњи језик, да прослављени Србин у туђини долази да своме матерњем језику принесе на дар и српским својим „певачицама“ „Поучице у певању даде, Колико и сам у тој струци знаде“ — да принесе то на дар језику, рекох, јер роду своме је већ и тиме послужио дично, што је лепо превео српске песнике и приказао их страном свету, а сам као Србин стекао чувено име у томе свету. Зато га препоручујем његову »милом роду«, да га дочека са оном љубављу, као што и он њега »воли«.

Нови Сад, на Цвети 1907.

Ј. Ж.

— „Нови Васпитач“ продужиће издавати г. Васа Вишојевић равнајући учитељ у Северину код Беловара, зет пок. Мите Нешковића. Све, што се тиче овог листа било претплате било рукописа ваља слати у будуће на име овог уредника.

Одговори.

А. Ђ. Б. Петровац. Нисам на Вас заборавио само не могу да доспем, да истражим што ми треба.

А. уд. Б. Бањалука. Задовољавамо се с одговором. Лист ће Вам се даље слати.

Пријатељи листа.

Г-ђа Анђелија Укропина из Дољ. Тузле, претплатила је један примерак нашег листа за једну добру ученицу овдашње срп. више дев. школе, који смо наменули *Гордани Марићевој*, ученици IV. р. ове школе.

Г. Ђорђе Јагњић, велепоседник из Пакраца, изволео је претплатити наш лист осим своје супруге још на шест примерака и то: за Милицу Ђурић у Ројнићу, Анку Милојевића у Беловару, Милицу Милинов у Загребу, Љубицу Бањац у Лицику, сад у Загребу, Љубицу Јандрић у Пакрацу и српску учитељичку школу у Карловац, који иде на дружину „Будућност“, на чему се обојима топло захваљујемо.

Ур.

ЈАВАН ПОЗИВ.

На прикупљање предмета за изложбу женског рада Српкиња у Чуругу. (Шајкашка).

»Приређивачки одбор чурушке изложбе женског ручног рада, умољава г. г. учитеље, учитељице и забавиље — као колеге и колегинице — а исто тако и Добротворне Задруге Српкиња, да нам буду на руци и у помоћи при приређивању наше изложбе женског ручног рада, која ће се отворити концем јуна месеца о. г. и коју смо у своје време објавиле. Уједно молимо, да упозоре радилице, да нам радове пошљу најдаље до 2. (15.) јуна о. г.

Пример смо узели од мађарских госпођа и госпођица, које се тако свесрдно заузимају за све, што се њиховим зове, склапајући сваковрсна удружења, од којих је сваком главна цел: Подизање и помагање индустрије у својој домовини. Зашто не би могле и ми Српкиње поћи примером тих иноверних госпођа и госпођица, те да и ми покажемо производе вредних и вештих руку наших Српкиња? Зато бисмо вас врло лепо молиле, да се што свесрдније заузмете за скупљање женских ручних радова, полажући највећу важност на тканине, вез и шуплике, којима се већином наше жене и девојке занимају. Права цель наше изложбе и јесте то, да покажемо вештину рада наших самоуких радилица.

Изложба се свечано отвара 11. (24.) јуна о. г. други дан наших Духова.

Са срдчним поздравом

У Чуругу, 1. маја 1907.

Даринка Јоцић-Велцлова, председница, Зора Станишић Лесковац, перовођа, Софија Апић, благајкиња, Мара Чиплић и Мица Гршликина, рачунопрегледачице«.

ПРИЛОЗИ

за споменик Милице Стојадиновић Српкиње.

1. Добротворна Задруга Српкиња у Иригу добила је за горњу цел из *Старе Пазове* 22 К које је скупила гђа Ана Р. Тешић. Дароваше: Читаоница Срба Занатлија 10 К г, Милан Ђатић 3 К. Гђе: Марија Михајловић 2 К Ана Тешић 2 К г, Душан Теодоровић 2 К др. Јован Бараћ 2 К Рада Мандић 1 К.

2. Добротворна задруга Српкиња у Митровици 30 К. До сада је скупљено 403 К 12 ф.

Вредним скупљачицама и прилагачима нека је овде изречена наша топла захвалност, а умољавамо врле наше сестре Српкиње, да се и у осталим местима заузму око скупљања прилога за споменик својој сестри песник-Српкињи, јер ова свота још није довољна, да јој се достојан споменик подигне. Кроз кратко време изаћи ћемо са предлогом, где да јој се подигне споменик. Да ли у Буковцу, месту рођења, или у Брднику, или у Београду, где је умрла.

Добротворна задруга Српкиња.

У Иригу 10. маја 1907.

Тајник
Стеван Радић.

Председница
Марија Н. Симоновић.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Сматрам за своју прву дужност, да сад, кад сам упућена на стазу живота, најтоплије захвалим славном одбору Добротворне Задруге Српкиња у Новом Саду, на пруженој ми месечној новчаној помоћи, коју сам ја уживала 10 месеци, изучавајући при том фотографску вештину у овдашњем фотографском заводу Црногорског дворског фотографа г. Ј. Сингера.

Нови Сад, 1. маја 1907.

Захвална питомица:

Тинка Стакићева,

изученица фотографске вештине.